

beweging waarnemen en ligt het op dezen weg, om met behulp daarvan, tot een juiste voorstelling van het ademhalingstype en van de gevolgen, die de diaphragma-beweging voor de vrouw met zich zou kunnen brengen, te raken. Tot zoolang acht ik de quaestie onbeslist en acht ik mij ook bij de vrouw voorstander van een diepe ademhaling; is toch deze niets anders dan een uitmuntende longgymnastiek en voert in fermem stroom, de zoo moeilijk te ontberen zuurstof aan. Men zou verder kunnen gaan en zeggen, dat spreken en zangkunst niet alleen door ontwikkeling van den zin tot het schoone, maar ook door het tot meerder leven brengen van de voor al onze functiën zoo moeilijk te ontberen ademhaling, in alle opzichten gunstig op het individu terugwerken.

Minder ontwikkelde individuen van zwakkere constitutie zullen er steeds zijn en gevallen zooals Dr. STEPHAN een vermeldt moeten voorzeker met voorzichtigheid behandeld worden en billijken ook volkomen zijn zienswijze, dat daarbij een onderzoek naar de constitutie, ook met het oog op minder gunstige verhoudingen in het abdomen dient plaats te vinden vóór men tot het ontwikkelen der diepere ademhaling overgaat.

Kan men bij oppervlakkige waarneming zich van dergelijke zwakkere ontwikkeling niet direct overtuigen, zoo acht ik het van groot belang dat collega STEPHAN, daarop de aandacht heeft gevestigd. P. J. ZAALBERG HZ.

N E P H R O P T O S E.

In den aanhef der belangrijke mededeeling van Dr. STEPHAN in het *Tijdschrift* van 25 Maart leest men: „Ten opzichte van wandelnieren heeft ad „hoc de klinische waarneming met zekerheid het volgende aangetoond „3°. De rechter nier is veel vaker bewegelijk dan de linker of dan beide”.

Het is tegen de juistheid dezer uitspraak, die men nagenoeg eenstemmig in alle leerboeken aantreft, dat ik mij veroorloof eenigen twijfel te opperen.

Linkszijdige nephroptose, hetzij alleen voorkomende, hetzij gepaard met rechtszijdige, heb ik zeer dikwijls waargenomen. En opmerkelijk is het, dat Dr. STEPHAN in het geval, dat hij in hetzelfde stuk beschrijft, constateert: „de bewegelijkheid van de linker nier was veel sterker dan die van de rechter”. Ik geloof dat dit bij nauwkeurig onderzoek vaker het geval zal blijken te zijn dan tot heden algemeen wordt aangenomen. Het zij dus aanbevolen niet alleen rechts maar ook links te onderzoeken, wat dikwijls niet of niet voldoende geschiedt. Ik wil er nog op wijzen, dat een ren mobilis — zooals L. KUTTNER geleerd heeft en ook mij bij ondervinding gebleken is — in vele gevallen beter te palpeeren is wanneer de patiënte staat dan wanneer zij ligt.

den Haag, 26 Maart 1899.

Dr. J. DE GROOT.
